

กฎหมายลักษณะหนี้

ปีการศึกษา 2564

ศาสตราจารย์ ดร.ดาราดพร ธีระวัฒน์

หัวข้อการบรรยาย หลักความรับผิดชอบของลูกหนี้

หลักเกณฑ์ความรับผิดของลูกหนี้

1. หนี้ถึงกำหนดชำระหนี้แล้ว และ
2. ลูกหนี้ละเลยไม่ชำระหนี้ (ทำไม่สำเร็จในการชำระหนี้)

การบังคับชำระหนี้

1. การบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง (ม.213)
2. การบังคับชำระหนี้ให้ชดใช้ค่าเสียหาย (ม.222 – ม.223)

หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบของลูกค้า

หนี้ถึงกำหนดชำระหนี้แล้ว

ลูกหนี้ละลายไม่ชำระหนี้ (ทำไม่สำเร็จในการชำระหนี้)

ความรับผิดชอบของลูกค้า

หลัก : เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกชำระหนี้เมื่อหนี้ขึ้น
ถึงกำหนดชำระหนี้แล้ว

มาตรา 203 : กำหนดเวลาชำระหนี้

ความสำคัญของการกำหนดเวลาชำระหนี้

1. เงื่อนไขเวลาเริ่มต้น : ม. 191 วรรค 1, ม. 192 , ม. 193
2. การผิดนัด : หลักการผิดนัด ม. 204
3. อายุความ: ม. 193/12, ม. 193/10 , ม. 193/14 , ม. 193/35
4. การผ่อนเวลาชำระหนี้ * : กรณีค้ำประกัน ม. 700

กำหนดเวลาชำระหนี้ (มาตรา 203)

1. มีกำหนดเวลาชัดเจนแน่นอนตามวันปฏิทิน
2. มีกำหนดเวลาที่อนุมานจากพฤติการณ์ได้
3. กำหนดเวลาชำระหนี้ไม่แน่นอน : ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้หรืออนุมานจากพฤติการณ์ไม่ได้ (มาตรา 203 วรรคหนึ่ง)
4. มีกำหนดเวลาไว้แต่กรณีเป็นที่สงสัย (มาตรา 203 วรรคสอง)

ตัวอย่างคำพิพากษาศฎีกาที่เกี่ยวข้อง

- กำหนดเวลาชำระหนี้ตามมาตรา 203 วรรคหนึ่ง “เจ้าหนี้ย่อมเรียกชำระหนี้ได้โดยพลัน”
- ศฎีกาที่ 1962/2525 ; ที่ 2103/2535 ; ที่ 7399/2547
- ศฎีกาที่ 5583/2562 ?

26 มิ.ย. 64

หลักเกณฑ์ความรับผิดชอบของลูกหนี้ เจ้าหนี้ใช้สิทธิบังคับชำระหนี้

หลักเกณฑ์ที่ 1. หนี้ถึงกำหนดชำระหนี้แล้ว และ

หลักเกณฑ์ที่ 2. ลูกหนี้ละลายไม่ชำระหนี้

หลักเกณฑ์ที่ 2. ลูกหนี้ละลายไม่ชำระหนี้

หมายถึงทำไม่สำเร็จในการชำระหนี้

ดูหมายเหตุฎีกา อ.จิติ 2843/2525

1. ไม่มีการชำระหนี้เลย
2. มีการชำระหนี้ไม่ถูกต้อง
3. มีการชำระหนี้ล่าช้า (ผิดนัด)
4. การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย

หลักกฎหมายเกี่ยวกับการชำระหนี้ถูกต้อง

1. กำหนดเวลาชำระหนี้ (ม. 203)
2. ผู้ชำระหนี้ (ม. 314)
3. ผู้รับชำระหนี้ (ม. 315 – ม. 319)
4. วิธีการชำระหนี้ (ม. 320 – ม. 323)
5. สถานที่ชำระหนี้ (ม. 324)
6. ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้ (ม. 325)
7. หลักฐานการชำระหนี้ (ม. 326- ม. 327)
8. การจัดสรรการชำระหนี้ (ม. 328- ม. 329)
9. การวางทรัพย์ (ม. 331- ม. 339)

ผู้ชำระหนี้

1. ลูกหนี้, ตัวแทนลูกหนี้, ทายาทของลูกหนี้, บุคคลที่ลูกหนี้ใช้ในการชำระหนี้ (มาตรา 220)
2. ผู้มีสิทธิรับช่วงสิทธิ (มาตรา 227, 229, 230)
3. บุคคลภายนอก (มาตรา 314)

การชำระหนี้โดยบุคคลภายนอก (มาตรา 314)

1. ใครคือบุคคลภายนอก ?
2. ข้อยกเว้นที่บุคคลภายนอกชำระหนี้ไม่ได้
 - สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้ทำการชำระได้
 - การขัดต่อเจตนาที่คู่กรณีได้แสดงไว้
 - การขึ้นใจลูกหนี้
3. ผลของการชำระหนี้โดยบุคคลภายนอก

ข้อพิจารณา : การชำระหนี้ของบุคคลภายนอก

- การชำระหนี้ของบุคคลภายนอกเป็น การทำ**นิติกรรม**ที่บุคคลภายนอกขอปฏิบัติชำระหนี้ในหนี้ของลูกหนี้ให้เจ้าหนี้เลย
- การชำระหนี้ของบุคคลภายนอกอาจทำเป็น**สัญญา**ที่บุคคลภายนอกตกลงกับเจ้าหนี้เพื่อการชำระหนี้ของลูกหนี้
- จะมีการทำ**สัญญาประเภทใด**ได้บ้าง ?

ตัวอย่างคำพิพากษาศฎีกาที่เกี่ยวข้อง

- ศฎีกาที่ 595/2537 เป็น“สัญญาประเภทหนึ่ง”
- ศฎีกาที่ 2468/2549 ข้อตกลงโอนโครงการขายบ้านและที่ดินเป็นสัญญาเพื่อประโยชน์บุคคลภายนอกรวมอยู่ด้วย”
- ศฎีกาที่ 9103/2560 ประเด็นข้อเท็จจริงที่มีบุคคลภายนอกทำสัญญาปรับปรุงโครงสร้างหนี้เพื่อชำระหนี้ของลูกหนี้กับเจ้าหนี้ ?

ผู้รับชำระหนี้

1. ฝ่ายเจ้าหนี้

- 1) เจ้าหนี้ (มาตรา 315)
- 2) บุคคลผู้มีอำนาจรับชำระหนี้แทนเจ้าหนี้ (มาตรา 315)
 - ผู้ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าหนี้ : ตัวแทนตามสัญญา
 - ผู้มีอำนาจกระทำการแทนตามกฎหมาย
- 3) การชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ของเจ้าหนี้ที่ได้ยื่นคำขอให้
ส่งอายัดการชำระหนี้ (มาตรา 319)

ผู้รับชำระหนี้(ต่อ)

2. บุคคลอื่นที่รับชำระหนี้ทำให้หนี้ระงับลงได้

- 1) ผู้ครองตามปรากฏแห่งสิทธิในมูลหนี้ (ม.316)
- 2) ผู้ถือใบเสร็จ (ม. 318)
- 3) บุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะได้รับการชำระหนี้ การชำระหนี้ สมบูรณ์เท่าที่เจ้าหนี้ได้ลาภงอก (ม. 317)
- 4) บุคคลผู้ไม่มีอำนาจรับชำระหนี้แต่เจ้าหนี้ได้ให้ สัตยาบัน (ม. 315)

วิธีการชำระหนี้ (มาตรา 208 วรรค 1)

1. สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะปฏิเสธ**การชำระหนี้บางส่วน** หรือ**การชำระหนี้เป็นอย่างอื่น** (ม.320)
 - ผลของการรับชำระหนี้บางส่วน
 - ผลของการรับชำระหนี้เป็นอย่างอื่น (ม.321, ม.322)
2. การส่งมอบทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง (ม.323)

การนำสิทธิเรียกร้องมาชำระหนี้แทน การชำระหนี้ที่ได้ตกลงไว้

- ปัญหาความรับผิดของลูกหนี้ในความชำระดอกเบี้ยพร้อมดอกเบี้ยตามมาตรา 322 กับกรณีที่มีการนำเอาสิทธิเรียกร้องจากบุคคลภายนอกมาโอนเพื่อการชำระหนี้เป็นอย่างอื่น
- คำพิพากษาฎีกา ?

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการชำระหนี้ถูกต้อง

1. กำหนดเวลาชำระหนี้ (ม. 203)
2. ผู้ชำระหนี้ (ม. 314)
3. ผู้รับชำระหนี้ (ม. 315 – ม. 319)
4. วิธีการชำระหนี้ (ม. 320 – ม. 323)
5. สถานที่ชำระหนี้ (ม. 324)
6. ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้ (ม. 325)
7. หลักฐานการชำระหนี้ (ม. 326- ม. 327)
8. การจัดสรรการชำระหนี้ (ม. 328- ม. 329)
9. การวางทรัพย์ (ม. 331- ม. 339)

ผลของการปฏิบัติชำระหนี้โดยชอบ

1. ลูกหนี้ถูกปลดเปลื้องความรับผิดชอบ
(มาตรา 330)
2. หนี้ระงับ

ผลของการปฏิบัติการณ์ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ความรับผิดชอบของลูกหนี้

หลักความรับผิดชอบของลูกหนี้

1. ความรับผิดชอบหลัก (ม.215)

ความรับผิดชอบในการไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์
อันแท้จริงแห่งมูลหนี้

2. ความรับผิดชอบเฉพาะ

2.1 ความรับผิดชอบกรณีลูกหนี้ผิดนัด

(ม. 216 , ม.217 , ม.224 , ม.225)

2.2 ความรับผิดชอบกรณีการชำระหนี้กลายเป็น พ้นวิสัยเพราะพฤติการณ์ที่ลูกหนี้ต้อง รับผิดชอบ (ม.218)

หลักความรับผิดกรณีลูกหนี้ผิดนัด

1. เหตุของการผิดนัด ม.204, ม.206
2. ข้อแก้ตัวของลูกหนี้ ม.205
3. ผลในความรับผิดของลูกหนี้ผิดนัด
ม.216, ม.217, ม.224 - ม.225

*ปัญหาทางกม. ปัญหาความแตกต่างระหว่างการผิดนัด กับ การทวงหนี้
ปัญหาผลของการพักชำระหนี้ (เงินต้น / ดอกเบี้ย) ?*

มาตรา 216

1. ลูกหนี้ผิดนัด
2. โดยเหตุผิดนัดการชำระหนี้
กลายเป็นอันไร้ประโยชน์
3. เกิดความเสียหาย

ผลทางกฎหมายของ มาตรา 216

1. เจ้าหนี้มีสิทธิบอกปิดไม่รับชำระหนี้ (และ)
2. เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน
เพื่อการไม่ชำระหนี้

ข้อสังเกต ม.216 เกี่ยวโยงกับ ม.388 และ ม.391วรรคสี่

มาตรา 217

1. ลูกหนี้ผิดนัด
2. เกิดความเสียหายในระหว่างผิดนัดเพราะ
 - 2.1 ลูกหนี้ประมาทเลินเล่อ (หรือ)
 - 2.2 การชำระหนี้กลายเป็นพ้นวิสัยเพราะอุบัติเหตุ
*มีข้อยกเว้น

ผลทางกฎหมาย มาตรา 217

1. เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทน
2. ช้อยกเว้นความรับผิด*
ถ้าลูกหนี้สามารถพิสูจน์ได้ว่า ถึงแม้จะได้ชำระหนี้
ทันเวลากำหนดความเสียหาย ก็คงจะต้องเกิดมีอยู่นั่นเอง

ข้อสังเกตมาตรา 217

- หลักการเดียวกันกับมาตรา 439
- ฎีกา 1296/2518 จงใจไม่ชำระหนี้
อ้างเหตุสุดวิสัย ไม่ได้
- ข้อแตกต่างการปรับใช้ระหว่างมาตรา 217 กับ
มาตรา 218

17 ก.ค.64

ความรับผิดของลูกหนี้ ดอกเบี้ยระหว่างการผิดนัด

1. มาตรา 224* ดอกเบี้ยของหนี้เงินระหว่างการผิดนัด
2. มาตรา 225 ดอกเบี้ย(มาตรา 7*)ของหนี้ค่าสินไหมทดแทน
เพื่อราคาทรัพย์สินที่เสียหายในระหว่างการผิดนัด

พระราชกำหนด

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2564

- หลักการสำคัญเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยของหนี้เงินและวิธีการคิดดอกเบี้ยผิดนัดสำหรับหนี้เงินที่มีการชำระเป็นงวด
- เหตุผล : เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหนี้เรียกดอกเบี้ยในอัตราหรือวิธีการที่ก่อภาระแก่ลูกหนี้สูงเกินสมควร เพื่อการปรับเปลี่ยนอัตราดอกเบี้ยให้ขึ้นลงที่สอดคล้องกับสภาพการณ์และสภาพเศรษฐกิจ
- สาระสำคัญหลักกฎหมายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

สาระสำคัญของกฎหมายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ปพพ.

- 1. ดอกเบี้ยตามกฎหมาย
- **มาตรา 7** ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้โดยนิติกรรมหรือ โดยบทกฎหมายอันชัดเจน ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี

อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวนทุกสามปี ให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์

สาระสำคัญหลักกฎหมายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ปพพ.

- 2. ดอกเบี้ยผิดนัด
- มาตรา 224 หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดในอัตราที่กำหนดตามมาตรา 7 บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่น อันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น

ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้

สาระสำคัญหลักกฎหมายที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ปพพ.

- 3. วิธีคิดดอกเบี้ยผิดนัดสำหรับหนี้ที่มีการชำระหนี้เป็นงวด
- มาตรา 224/1 ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงินเป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ในงวดใด เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้ เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้น

ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ

ผลบังคับของหลักกม.ที่แก้ไขเพิ่มเติมปปพ.ตามพรก.

- ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยตามกฎหมาย./ดอกเบี้ยผิดนัด / การคิดดอกเบี้ยผิดนัดในงวด ที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ(11 เมษายน พ.ศ. 2564) แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ยในระหว่างช่วงเวลา ก่อนที่พระราชกำหนดนี้ใช้บังคับ

ความรับผิดชอบของลูกหนี้ ในการชำระหนี้กลายเป็นพันวิสัย

มาตรา 218

1. การชำระหนี้กลายเป็นพันธวิสัย
2. เพราะพฤติการณ์ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบ

ผลทางกฎหมายของ มาตรา 218

1. สิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย
2. สิทธิที่จะปฏิเสธไม่รับชำระหนี้บางส่วนที่อยู่ในวิสัย
ซึ่งไร้ประโยชน์ (ม.218 วรรคสอง)

มาตรา 218 ผลทางกฎหมาย (ต่อ)

3. สิทธิเลิกสัญญา เมื่อการชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน กลายเป็นพันธวิสัย (ม.389)
4. สิทธิริบหรือให้ส่งคืนมัดจำ (ม.378(2)(3)) หรือใช้สิทธิเรียกเอาเบี้ยปรับ (ม.380)
5. สิทธิช่วงทรัพย์ (ม.228)

สิทธิของเจ้าหนี้ในการบังคับชำระหนี้

1. สิทธิบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจง (ม.213)
2. สิทธิบังคับชำระหนี้โดยการชดใช้ค่าเสียหาย :
ค่าเสียหายที่ต้องชดใช้ :
 - 1) ค่าเสียหายจากการไม่ชำระหนี้
 - ค่าเสียหายปกติ (ม.222 วรรคหนึ่ง)
 - ค่าเสียหายพิเศษ (ม.222 วรรคสอง)
 - ค่าเสียหายที่เจ้าหนี้มีส่วนผิดด้วย (ม.223)
 - 2) ค่าเสียหายในกรณีละเมิด (ม.438)